

๕๐. มนุษย์ลิขิตชีวิตของตนเอง

Human Beings Plan Their Own Life

ขอน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

In Honor of the Blessed One of the Fully Enlightened One

By Nithee Siripat – Siripat.com and Academiae Network. 2016

ความสำคัญของบทความ

มนุษย์เป็นผู้ตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิตของตน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเท่าเทียมกันในสิทธิของความเป็นมนุษย์ แต่ผู้ที่มีกระบวนการที่ถูกต้องในการพิจารณาไตร่ตรองความจริงในโลกตามเป็นจริงเท่านั้น ที่จะเป็นบุคคลเข้าใจโลกและสิ่งที่เหนือโลกได้จริง เพราะมีความคิดที่อยู่เหนือความไม่รู้และความหลงใหลไม่ประกอบด้วยสติและสัมปชัญญะ ประการสำคัญนั้น ต้องรู้จักประมาณตัวอย่างถูกกาลเทศะด้วย คือ มีสมบัติของความเป็นผู้ดีหรือสัตบุรุษ หรือผู้รู้ผู้ทรงธรรมและทรงศีล สามารถเป็นที่สละที่พึ่งแห่งกัลยาณมิตรได้นั้นคือ ประกอบด้วยคุณธรรมแห่ง “ปัญญา-กรุณา” อันเป็นที่รักใคร่แก่คนใกล้ชิด จึงสมกับเป็นผู้นำทางชีวิตของตนเองได้และของผู้อื่นได้เช่นกัน ในทางพระพุทธศาสนานั้น “สติปัญญา-สติสัมปชัญญะ” ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งยวดแก่ชีวิตในทุกขณะ ที่กลายเป็นปัจจัยสำคัญทำให้บุคคลกลายเป็นผู้นำได้ สำหรับ “ภาวะการเป็นผู้นำ” คือ ความเป็นผู้กล้าหาญที่จะเลือกทางเดินชีวิตด้วยธรรม เพราะมีปัญญาและเหตุผลในกระบวนการตัดสินใจที่ถูกต้องและดีเยี่ยม ไม่เดินทางผิดพลาดจากหลักมัชฌิมาปฏิปทา โดยดำเนินชีวิตถูกต้องธรรมแห่งอริยมรรคทุกประการ เพราะฉะนั้น “อริยมรรคมีองค์ ๘” คือ ครอบครองชีวิตอันประเสริฐยิ่งสำหรับชาวพุทธทั้งหลาย ในส่วนของปัญญานั้น ก็ให้มีกระบวนการคิดตาม “อริยสัจจ์ ๔-กิจในอริยสัจจ์ ๔” แต่อย่างไรก็ตาม สภาวะแห่งจิตนั้น ต้องเป็นจิตอันยิ่ง จิตปราศจากกิเลสนิวรณ์อันกลุ่มมุ่มจิตใจให้เศร้าหมอง ปิดกั้นโอกาสดีที่จะรับคุณธรรมได้ ฉะนั้น ชาวพุทธจะต้องมีจิตใจเบิกบาน มีจิตดำรงอยู่กับปัจจุบันธรรม ด้วยการดำรงมั่นด้วยสติสัมปชัญญะและจิตตั้งมั่นด้วยสมาธิ เพื่อเป็นฐานสำคัญในการกำจัดทุกข์ด้วยปัญญาที่เห็นธรรม และสามารถก้าวการตรัสรู้ได้ในกาลต่อไปข้างหน้า.

บทความที่ ๕๐ ประจำปี ๒๕๕๕ – มนุษย์ลัทธิชีวิตของตนเอง

ลัทธิศาสนาจำนวนมากที่ผู้คนพากันนับถือ ศรัทธา และเลื่อมใส นั้น ก็ย่อมมีหลักการ คำสอน หรือ ทฤษฎี ของผู้ก่อตั้งหรือศาสดาผู้นำ โดยแยกออกเป็น ๒ ลักษณะใหญ่ๆ ดังนี้ (๑) “แบบประกาศิต” [Prescriptivism] คือ บังคับให้เชื่อปฏิบัติตาม ไม่ต้องคิดหาเหตุผลใดๆ มาโต้แย้ง เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ถ้าไม่ประพฤติปฏิบัติตามคำสอนของลัทธิศาสนานั้นๆ ก็ถือว่าทำผิดทบัญญัติอันศักดิ์สิทธิ์ อาจมีโทษถึงตายได้ และ (๒) “แบบพิจารณาตามกฎธรรมชาติที่เป็นจริง” [Descriptivism] คือ ศาสนาแห่งปัญญา อันหมายถึง “พระพุทธศาสนา” [Buddhism] นั่นเอง โดยตั้งข้อสมมติฐานของชีวิตไว้ว่า “กรรมเป็นตัวกำหนดชีวิตให้อยู่ในทุกอิแห่งสังสารวัฏฏ์” ไม่ใช่พระผู้เป็นเจ้าเป็นผู้กำหนดหรือลิขิตเส้นทางชีวิตเอาไว้แล้ว กรรมในอดีตส่งผลวิบากมาในปัจจุบัน และกรรมในปัจจุบัน ย่อมส่งผลวิบากไปสู่อนาคต กรรมนั้นประกอบด้วย เจตนา เจตจำนง ความปรารถนา แห่งบุคคลนั้นๆ ซึ่งจะส่งผลวิบากเช่นใด ย่อมขึ้นอยู่กับเงื่อนไขปัจจัยต่างๆ ของสภาพแวดล้อม อันถือเป็นองค์ประกอบสำคัญแห่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวร่วมกันอย่างมีระบบ ขั้นตอน เรียกว่า “ธรรม-สภาวะธรรม-ปรมาตตสัจจะ” นั่นคือ “สังขตะ-สังขตธรรม” [สังขาร-สังขารธรรม] หมายถึง สภาพปรุงแต่งขึ้นด้วยเหตุปัจจัยต่างๆ รวมกัน ที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป เป็นอันเดียวกันและพร้อมกัน ตามหลักปัจจัยการ อันเป็นจริงในกาลทั้ง ๓ อย่าง ได้แก่ อดีตอัทธา-อนาคตอัทธา-ปัจจุบันอัทธา ฉะนั้น ผู้ปฏิบัติธรรมผู้ได้ “ดวงตาเห็นธรรม-ธรรมจักขุ” คือ ปัญญาเห็นธรรมแห่งตถตาที่เกิดขึ้นและดับไป เป็นธรรมดา เป็นภาวะไม่ใช่ตัวตนแห่งอนัตตตา จนพิจารณาเห็นสภาวะธรรมทั้งหลาย ๒ อย่าง ได้แก่ (๑) ความเกิดดับ กับ (๒) ความไม่เกิดดับ เพราะฉะนั้น “ความเกิดดับ” คือ สังขตธรรมแห่งวัฏฏะ เป็นฝ่ายโลกียธรรม กับ “ความไม่เกิดดับ” คือ อสังขตธรรมแห่งวิวัฏฏะ [นิพพาน] เป็นฝ่ายโลกุตตรธรรม อันหมายถึง “บรมธรรม-อมตธรรม-อมตธาตุ-นิพพานธาตุ” นั่นเอง การเห็นการเกิดดับแห่งสังขตธรรม เป็นปัญญาของผู้บรรลุ “โสดาปัตติมรรค-โสดาปัตติมัคคญาณ” [อัญญาตัญญูสสามีตินทรีย์ คือ จะได้ว่ารู้สัจธรรมยังมีได้รู้] จนถึง “อรหัตตมัคคญาณ” [ได้แก่ ญาณ ๖ ในท่ามกลาง = อัญญินทรีย์ ข้อ ๒๑ ในอินทรีย์ ๒๒] ส่วนการเห็นความไม่เกิดดับแห่งอสังขตธรรม เป็นปัญญาอันเป็นผลญาณของพระอรหันต์ คือ “อรหัตตผลญาณ” [อัญญาตาวินทรีย์ ข้อ ๒๒ ในอินทรีย์ ๒๒ หรือ อาสวกขญาณ มีอาการ ๖๔] ในขั้นตอนดังกล่าวทั้งหมดนี้ คือ การบรรลุธรรมวิเศษในการฟังธรรมเทศนาของพระศาสดา ที่สามารถเกิดขึ้นได้สำหรับผู้มีอินทรีย์แก่กล้า นั่นคือ มีปัญญาพอกพูนมาถูกทางตามกระแสแห่งอริยมรรคมาติแล้ว จึงเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้บรรลุอุคิมธรรมได้อย่างรวดเร็ว เพราะมีกิเลสไม่หนามากหรือแทบจะหมดแล้ว เช่น นักบวชในลัทธินอกพระพุทธศาสนา ที่ประพฤติบำเพ็ญตบะมาติแล้ว เมื่อได้ฟังธรรมวิเศษของพระพุทธเจ้า ก็เป็นสมุฏฐานธรรมให้บรรลุเป็นพระอรหันต์ได้อย่างรวดเร็วด้วยทำกรรมแห่งกุศลมาติ คือ สามารถต่อยอดปัญญาขึ้นสูงได้ถูกต้องและเห็นธรรมทั้งหลายตามเป็นจริง เช่น ท่านอัญญาโกทัตถุยะ หัวหน้าคณะปัญจคีย์ทั้ง ๕ พระนามมหาปชาบดี โคตมิ ส่วนบรรลุพระอรหันต์ทุกท่านในสมัยพุทธกาล โดยใช้เวลาทั้งหมดภายใน ๕ วัน ดังนี้

แต่อย่างไรก็ตาม มนุษย์ทุกคนล้วนมีปัญหาติดตัวมาตั้งแต่เกิด เพียงแต่ว่า ใครจะรู้จักใช้อาวุธทางความคิดนี้เป็นเท่านั้น กรรมในอดีตเป็นปัจจัยสำคัญกำหนดผลวิบากในปัจจุบันอีกส่วนหนึ่ง เพราะคิดวางแผนชีวิตไว้ไม่ดีพอ อาหารการกินก็เป็นปัจจัยกำหนดแหล่งที่อยู่อาศัยเขตพื้นที่ทำมาหากิน ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชีวิต “อาหาร” จึงเป็นรากเหง้ากิเลส พุทธกรรมทาง “กาย-วาจา-ใจ” คือ “กรรม” และคุณภาพชีวิตกับระดับจิตใจหรือ “จิตวิญญาณ” คือ “วิบาก” ทั้งองค์ประกอบ ๓ อย่างนี้ คือ “วิญญู ๓-ไตรวิญญู” [กิเลส-กรรม-วิบาก] ซึ่งเป็นธรรมที่เกิดจาก “ปัจจัยธรรม” ทั้งหลายตาม “หลักปัจจัยการ” [อัมปิปัจจัยการ-ปฏิจสมุปบาท] ซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “สังขารธรรม-สังขตธรรม” ฉะนั้น วิธีคิดพิจารณาชีวิตตามปรัชญาแนวพุทธนั้น เป็นเรื่องละเอียดประณีตจนถือเป็นความคิดเห็นหรืออารมณ์ของพระอรหันต์ ส่วนปุถุชนผู้ไม่ได้สดับฟังพระธรรมหรือศึกษาวิจัยธรรมอย่างลึกซึ้ง ย่อมเข้าใจเกิดความเห็นโดยชอบตามกฎธรรมชาติ [ตถตา-สังขธรรม] ได้ยากมาก เพราะมีบาปปัญญามาก มีความคิดไม่เป็นระบบด้วยเหตุผลเชิงตรรกะที่คอยปิดกั้น โอกาสให้เข้าถึงความดีได้ คือ “คำสอนของพระพุทธเจ้า” นั่นคือ กระบวนการคิดโดยหลักปฏิจสมุปบาท ๒ อย่าง ได้แก่ (๑) “อนุโลมปฏิจสมุปบาท” คือ ปัญญาเห็นเหตุแห่งทุกข์ที่เกิดขึ้นเป็นธรรมดา “สังสารทุกข์” เป็นความรู้ฝ่ายสมุทวาร และ (๒) “ปฏิโลมปฏิจสมุปบาท” คือ ปัญญาเห็นเหตุแห่งทุกข์ที่ดับเลื่อมไปเป็นธรรมดา เป็นความรู้ฝ่ายนิโรธวาร คำว่า “เหตุแห่งทุกข์” คือ กลุ่มปัจจัยทั้งหลายอันเป็นเหตุแห่งผลระหว่าง “อวิชชา” คือ ความไม่รู้จริงในอริยสังขธรรม ปัจจัยธรรม ปฏิจสมุปบันธรรม กับ (๒) “ทุกข์” คือ สภาพแห่งทุกข์ทั้งทางกายและใจ กล่าวโดยย่อ คือ “อุปาทานขันธ ๕ เป็นทุกข์-อุปาทานทุกข์” ที่เรียกว่า “ทุกข์-ทุกข์ตา-ทุกข์อริยสังข” ความรู้ความเข้าใจในเรื่องชีวิตอย่างถูกต้องนั้น ย่อมเกิดจากการปฏิบัติธรรมอย่างถูกวิธีเห็นธรรมย่อยสัมพันธ์กับจุดประสงค์หลักในธรรมใหญ่ที่สูงขึ้นไปจนถึงบรมธรรม [นิพพาน] คือ ไม่ใช่เรื่องที่มาทำเล่นๆ คิดเล่นๆ สนุกไปวันหนึ่งๆ เพราะ “อวิชชา-โมหะ-ประมาท” ด้วยความไม่สำรวมอินทรีย์ทั้งหลาย ซึ่งมีผู้ปฏิบัติธรรมจำนวนมากละเลยธรรมสำคัญเหล่านี้ไป [โยนิโสมนสิการ] เพราะความฟุ้งซ่าน ความหวนไหว ความสัดส่ายของจิต อันไม่เกิดจากสมาธิบริสุทธิ แทนที่จะมีจิตปราศจากนิรวณ [จิตประภัสสร: กุศลจิตแห่งจุดตถมาน คือ อุเบกขา-เอกัคคตา] อันเป็นอารมณ์ของพระอรหันต์ นั่นเอง อนึ่ง ในการปฏิบัติธรรมนั้น ให้ถือเกณฑ์มาตรฐานขั้นสูงสุดเป็นหลักในการถือปฏิบัติที่ถูกต้อง ไม่ใช่การปลอมใจโดยใช้เกณฑ์ขั้นต่ำเป็นแนวทางถือปฏิบัติ คือ คิดด้วยปัญญาดีๆ ว่า “ได้แค่นี้ก็พอ” เลยทำให้ไม่ประกอบความเพียรที่ก้าวหน้าขึ้นไปอีก เพื่อให้บรรลุ “บรมธรรม” นั่นเอง เรื่องเหล่านี้ ต้องรู้จักฉลาดในการคิดหาอธิบายวิธีที่แยกภายในใจตลอดเวลาอย่างมีสติสัมปชัญญะเสมอ

นอกจากนี้ มีข้อคิดอยู่ประการหนึ่ง คือ บุคคลผู้ทำหน้าที่สืบทอดพระศาสนานั้น ได้ชื่อว่า “เป็นบุคคลผู้จะมีคุณสมบัติเป็นพระพุทธเจ้าได้ทุกคน” ถ้าคิดไม่ได้เช่นนี้ ก็ไม่รู้จะมานับถือพระพุทธศาสนาไปทำไม ไปถือผีสาวตีกว่า เพราะยังไม่ตายก็ คือ “ผีดิบ” พอตายจริงๆ ก็คือ “ผีสาว” ที่รอหาที่เกิดต่อไปตามยถากรรม ถ้าอย่างจะยิ่งใหญ่ ก็ให้คิดถึงความยิ่งใหญ่เป็นจุดหมายอันสุครอบในชีวิตนี้เอาไว้เสมอในทางกุศลเหมือนเช่น การยึดถือเป็นความดีข้อปฏิบัติแห่งอุดมการณ์ในชีวิต พวกคนถ้อยยังคิดมีอุดมการณ์ในการทำ

ชั่ว แล้วคนดีมีศีลธรรมจะปราศจากอุดมการณ์ได้อย่างไร มิฉะนั้น ก็ไม่สามารถเข้าถึงกระแสแห่งอิทธิบาท คือความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายตั้งใจไว้ กล่าวโดยสรุป คนจะเลือกทำดีหรือทำชั่ว ก็ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจ ของตนเองเพียงฝ่ายเดียว หรือจะยอมเป็นทาสความคิดของคนอื่นผู้ยาก คือ มีสมองแต่ใช้สมองของตนเองไม่ เป็น แปลว่า “โง่เบาปัญญา” ฉะนั้น การปฏิบัติธรรมที่ถูกวิธีทำให้เป็นหนักปัญญา เห็นสภาวธรรมตามที่เป็น จริงโดยธรรมชาติ ไม่เข้าไปปรุงแต่งในปรารภนาหรือไม่ปรารภนาในสภาวธรรมนั้นๆ ที่เกิดดับขึ้นเรื่อยไป ดังนั้น การที่คนส่วนใหญ่จะมาเข้าใจถึง “กฎแห่งกรรม” กับ “กฎแห่งกรรมของสัตว์” ก็เป็นเรื่องยาก พอสมควร เพราะขาดสติสัมปชัญญะหรือสติปัญญาที่จะเห็นตามเป็นจริงได้ง่ายๆ ตามความเป็นจริงนั้น ต้อง อาศัยปัญญาใน ๒ ฝ่าย ได้แก่ (๑) “ปัญญาในสมาธิ” คือ “จตุปปตญาณ-ทิพพจักขุญาณ” เป็นปัญญารู้เห็น การจติและปฏิสนธิของสัตว์ทั้งหลายตามอำนาจแห่งกรรมของตน ที่เรียกว่า “กัมมัสสกตญาณ” กับ (๒) “ปัญญาในวิปัสสนา” คือ “ปัจฉยปริคคญาณ” เป็นปัญญาหยั่งรู้เหตุปัจจัยของการเกิดทุกข์จากอวิชชา นั่น คือ หยั่งรู้การเกิดดับของสภาวธรรมตามเป็นจริง ที่เรียกว่า “ธรรมฐิติญาณ-ยถาภูตญาณ-สัมมาทัสสนะ- กังขาวิตรณญาณ” จนทำให้เห็นวงจรชีวิตของตนได้ในกาลทั้ง ๓ อย่าง [กฎแห่งกรรม] เป็นเหตุให้เกิด อินทรีย์แก่กล้า [อินทรีย์ ๕-พลัง ๕ คือ ศรัทธา-วิริยะ-สติ-สมาธิ-ปัญญา] และเอื้อให้เกิดกรรมเครื่ององค์ แห่งการตรัสรู้ [โพชฌงค์ ๗ คือ สติ-ธัมมวิจยะ-วิริยะ-ปีติ-ปัสสัทธิ-สมาธิ-อุเบกขา] ที่เรียกว่า “อสาวิคช ญาณ” หรือ “สัมโพธิญาณ” เมื่อผู้ปฏิบัติธรรมได้บรรลุ “อริยมรรค ๘-โลกุตตรมรรค” และ “อริยผล ๔-โลกุตตรผล” แล้ว การตรัสรู้โดย “สัมโพธิญาณ” ได้นั้น เรียกว่า “นิพพาน” เพราะฉะนั้น การจะกำหนดวิถี ชีวิตของตนที่ประเสริฐได้ จึงต้องรู้แจ้งความจริงแห่งอริยสัจธรรม [อริยสัจ ๔: ทุกข์-สมุทัย-นิโรธ-มรรค ควบคู่กับ กิจในอริยสัจ ๔: ปริญา-ปหานะ-สังขิกิริยา-ภาวนา] ทั้งในระดับโลกิยะและโลกุตระ ปัญญา ที่เกิดขึ้นใน ๒ ระดับ นี้ ทำให้เห็นว่า จิตใจที่แปรเปลี่ยนไปทุกขณะนั้น เพราะตนเองเป็นผู้ปรุงแต่งเอาเอง ทั้งนี้ ไม่ต้องไปหาแพะที่โทษมารับบาปตามความคิดชั่วร้ายของตน ชีวิตที่เป็นอยู่ในขณะนั้นๆ ตนเองเป็นผู้ เลือกเองทั้งนั้น อย่าไปเชื่อตามคำพวกหมอดูทายทักไว้ จนกลายเป็นเรื่องอุปาทานยึดมั่นไปเอง เพราะสิ่งที่ พวกหมอดูเห็นใด มันไม่จริง มันเป็นภาพนิมิตของสังขตธรรม สิ่งปรุงแต่ง ที่แปรปรวนอยู่ตลอดเวลาตาม เหตุปัจจัยที่แปรเปลี่ยนตลอดเวลาเช่นกัน คำว่า “สังขตะ-สังขตธรรม” เป็นสิ่งไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่ใช่ตัวตน คำว่า “ไม่เที่ยง-อนิจจัง” เป็นโอกาสเดียวที่ผู้ปฏิบัติธรรมจะสามารถแทรกเข้าไปกำหนดใหม่ตามปรารภนา ของตนว่าจะให้เป็นกุศลธรรมหรืออกุศลธรรมก็ตาม

เมื่อผู้ปฏิบัติธรรมเข้าใจว่า สภาวธรรมที่แปรเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ช่วงที่สภาวธรรมไม่คงที่นั้น จิต มนุษย์สามารถเข้าไปปรุงแต่งได้ โดยให้แสดงผลออกมาเป็นกุศลธรรมมากกว่าใน “กรรม ๓: กายกรรม- วชิกรรม-มโนกรรม” ได้แก่ กายสุจริต ๓-วจีสุจริต ๔-มโนสุจริต ๓ แต่เมื่อกลับมาพิจารณาสภาวธรรมใน ภาวนากรรมฐาน คือ สมถะกับวิปัสสนา การนึกคิดในฝ่ายกุศลกรรมอีกเช่นกัน นั่นคือ ทำจิตให้เป็นสมาธิถึง ขั้นแน่วแน่สนิทจนถึง “จตุตถฌาน” จนเกิดความรู้แจ้งชัดแห่งวิชาและอภิญญา และค้อยางเฉยในอารมณ์ แห่งสภาวธรรมในกรรมฐานนั้นๆ ฉะนั้น สภาวะแห่งจิตในระดับขั้นนี้ จึงเป็น “อุเบกขา-เอกัคคตา” แต่เมื่อ

เริ่มโยนิโสมนสิการในวิปัสสนาภูมิ สติสัมปชัญญะที่แก่กล้า [ญาณทัสสนะ] ทำให้เกิด “ญาณในวิปัสสนา” หมายถึง ปัญญาหยั่งรู้ตามเป็นจริง ปัญญาทำลายสังขารทั้งหลาย หรือการทบทวนขั้น ๕ ที่เรียกว่า “วิปัสสนาญาณ ๘-ภูฏานคามินิปฏิบัติภา” ระดับจิตจึงข้ามจากปุถุชนไปเป็นอริยบุคคล [โคตรภูฏาน] นั่นคือ “โลกุตตรธรรม ๘” [มรรค ๔-ผล ๔-นิพพาน ๑] ฉะนั้น ชีวิตทั้งชีวิต ก็ตนเองเป็นเจ้าของ จะดีหรือจะชั่วตนเองเป็นผู้เลือกเองทั้งสิ้น ไม่ต้องไปเชื่อคำทำนายทายทักของผู้อื่น เพราะเป็นเพียงกำลังใจเพียงเล็กน้อย ก็ต้องตั้งอธิษฐานธรรมให้มั่นคงและให้ยิ่งใหญ่ เพื่อการบรรลุปรมาธรรมให้ได้ในชาตินี้ ต้องเชื่อใน “ธรรมจักร” หรือ “ทิพพจักร” [ดาทิพย์] ของตนดีกว่า ค่อยๆ พัฒนาขึ้นด้วยสมถะกับวิปัสสนาอย่างถูกขั้นตอน ค่อยๆ เป็น ค่อยๆ ไป อย่างต่อเนื่อง สะสมบุญบารมีทางปัญญาเป็นสำคัญ อยากรู้ก็ต้องประสบความสำเร็จได้สักวันในอนาคตอย่างแน่นอน เพราะตนเองต้องเลือกเส้นทางชีวิตนี้แบบนี้ เพื่อเข้าสู่ภาวะที่เป็นจริงตามธรรมชาติ ไม่ใช่สิ่งที่ตนเองหรือผู้อื่นปรุงแต่งขึ้นมาเพื่อพอกพูนกิเลส แต่ผู้ปฏิบัติธรรมที่ถูกต้องต้องหมั่นมนสิการกรรมฐานอย่างเนืองๆ เพื่อขัดเกลากิเลสทั้งหลายให้หมดสิ้นไปด้วยปัญญาในภาวนาที่เกิดขึ้น [ภาวนามยปัญญา] โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความหลงใหลแห่งโมหะ กับความไม่รู้จริงแห่งอวิชชา ซึ่งจะดับได้ด้วย “ปัญญาในสมาธิแห่งสมถะ” [วิชชา] กับ “ปัญญาในวิปัสสนาแห่งญาณ” [ญาณ] ซึ่งทั้งหลายทั้งปวงก็คือกองชีวิตทั้ง ๕ ชั้น ในตัวตนของตนเอง ไม่ใช่สิ่งอื่นใดที่ไหน แล้วใครจะมากำหนดวิถีชีวิตเราได้อย่างไร นอกจากกิเลสทั้งหลายที่มันหมักหมมอยู่ในพื้นจิตตสันดานของตนเองเท่านั้น ที่ต้องทำลายให้ได้ ไม่ได้ก็ต้องเรียกว่า “กิเลสกาย” ที่ประชุมแห่งทุกข์ดีๆ นี้เอง คือ “ทุกข-สังสารทุกข์” แล้วเมื่อรู้ได้ถึงขั้นนี้แล้ว จะเลือกเดินทางชีวิตแบบไหน *อกุศลกรรม* หรือ *กุศลกรรม* ไม่มีใครมาบังคับต้องเลือกเอง

ฉะนั้น ผู้ที่จะได้ปัญญาเห็นธรรมในชีวิตของตนเองได้อย่างถูกต้อง จึงไม่ใช่เรื่องง่ายๆ มากนักที่ใครจะทำได้ ก็อาจจะใช้เวลาทั้งชีวิต ไม่ใช่วันละชั่วโมงสองชั่วโมงหรือกงานนี้แลกด้วยเวลาทั้งชีวิต ถ้าคิดไม่ได้แบบนี้ ก็เป็นเรื่องยาก เพราะไม่มีอะไรมีความสำคัญยิ่งใหญ่ไปกว่าเรื่องนี้ คือ “การปฏิบัติธรรม” นั่งเล่นไพนั่งแค้นเหล้ายังพอกัน ใช้เวลามากกว่าหนึ่งชั่วโมง ดูทีวี ฟังวิทยุ ยังพอกันเสพทั้งวัน ยังพอกันเลือกทำได้ แล้วมันได้ดีอะไรขึ้นมา มันไม่เกิดปัญญาเห็นธรรม เพื่อช่วยในการดับทุกข์ เพื่อให้หลุดพ้นกิเลสทั้งหลายจากโลกนี้ได้เลยสักนิด และเมื่อรู้เข้าใจดีได้เช่นนี้ ทำไมไม่ลงมืออย่างจริงจังเพื่อปฏิบัติธรรม เพื่อสร้างสมบารมีอันเป็นบุญวาสนาของตนต่อไป อยากรู้ก็ตาม ธรรมง่ายๆ อันเป็นพื้นฐานชีวิตทุกชีวิต คืออาหารอันเป็นเครื่องค้ำจุนชีวิตทั้งทางฝ่ายรูปธรรมและนามธรรม [ร่างกายและจิตใจ] ผู้ปฏิบัติธรรมมีขั้นตอนในการเลือกกินและเสพอาหารชีวิตอย่างไรกัน ก็ควรเลือกสิ่งที่ดีมีประโยชน์เป็นกุศลบุญต่อชีวิตของตน เพราะชีวิตดำเนินอยู่ได้ ๒ อย่าง ได้แก่ (๑) *กุศลกรรม* กับ (๒) *อกุศลกรรม* แล้วจะเลือกเดินทางไหนกันดี และข้อจำกัดชีวิตที่สำคัญ คือ “อายุขัย” ที่ร่างกายมันเสื่อมไปทุกวัน คือ ใกล้ความตายไปทุกวัน อย่างเห็นได้ชัดเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น ก็คือ ใกล้ตายเข้าไปเรื่อยๆ ไม่ใช่ยังยืนต่อไป อย่าเข้าใจผิด ให้สังเกตว่า คนรุ่นเดียวกันตายกันไปทีละคนสองคน เดียวก็ถึงคิวของเราบ้างเช่นกัน ถ้าตายไม่รู้เรื่องธรรมของพระพุทธเจ้าอย่างดี และไม่ได้ลงมือปฏิบัติ มันก็เสียชาติเกิดเปล่าๆ ที่น่าอัปยศมาก คือ ยังมาบอกว่าเป็นชาวพุทธอีก แต่

ไม่รู้อะไรเลยในพระศาสนา ก็ยังคงเป็น “พวกชนผู้หลงทิศ” บ้าอย่างเสียสติ คือ ไม่มีสติสัมปชัญญะ ที่จะเลือกดำเนินชีวิตอยู่อย่างถูกต้อง เลือกเส้นทางแห่งความเจริญอันประเสริฐ บางคนแก่นจนหัวอกทั้งหัว ยังคิดอะไรไม่ออก กลับทำตัวเป็นเหมือนคนรุ่นลูกรุ่นหลาน ไหลไปตามกระแสกิเลสกับลูกกับหลาน สิ้นคิดอย่างบริสุทธิ์ แทนที่จะเป็นที่พึ่งให้คำแนะนำในการปฏิบัติธรรมได้ ก็ทำไม่ได้ แม้แต่ตนเองก็ไม่เคยทำ อยู่แกลกินข้าวไปวันๆ ไม่ต่างจากหมาหรือแมว แต่ซั๊กว่าหมากับแมวตรงที่ว่า นิินทาเรื่องของชาวบ้าน ทำตัวไร้ประโยชน์ เป็นไอ้แก๊อแก๊ทกรกไปเสียอย่างนั้น หรือพวกชวยและบ้าไม่รู้ตัวอีกกลุ่ม ที่ต้องมาเลี้ยงหลาน คือเลี้ยงพ่อเลี้ยงแม่มันมายังไม่พอ ยังมาต้องเลี้ยงหลานต่ออีก ทั้งที่ไม่มีความจำเป็นเลย เพราะพ่อแม่ของหลายยังไม่ตาย แก่เอาหลานมาให้ตายอายุปู่ย่าเลี้ยงแทนส่งเงินให้มาเลี้ยง แทนที่จะเอาธุระสำคัญ คือ เส้นทางแห่งอริยมรรค เขาเรียกว่า “ช่วยไม่เลิก” เสร็จแล้วก็เริ่มป่วย เจ็บไข้ ชรา และตายไปอย่างนั้นอีก ไม่มีอะไรดีเลย ในชาตินี้ มีเพื่อนก็เพื่อนรอบข้างแบบหมาๆ มีญาติก็ญาติหมาๆ หาทางเจริญไม่เจอ ไม่เรียกว่า ชวยแล้วจะเรียกชีวิตแบบนี้ว่าอะไร ทั้งหมดนี้ ตนเองเป็นเลือกเอง ไม่ใช่พระเจ้าองค์ไหนมาลิขิตเส้นทางชีวิตให้ มนุษย์เป็นผู้เลือกทางเดินด้วยตนเองทั้งสิ้น ที่สำคัญยังมีนิสัยสันดานชอบเป็นทาสความคิดของคนอื่นอีกต่างหาก ไม่รู้เป็นอะไร ไม่ชอบคิดเอง และทำเอง ในทางที่เจริญ เป็นอุคมมมงคลของชีวิตของตน

ด้วยเหตุนี้ จุดอ่อนของชีวิต คือ ความแปรปรวน ความไม่เที่ยง ทำให้เป็นทุกข์ ซึ่งเป็นสภาพที่ไม่มีจริง เพราะชีวิตไม่ได้ทุกข์ตลอดเวลา มันมีเวลาที่คลายตัวได้ นั่นคือ เป็นทุกข์บ้าง เป็นสุขบ้าง สลับกันไปเลยทำให้คนหลงในสุขมากกว่าทุกข์ แต่ในทางธรรม เรียกว่า “ทุกข์” อันหมายถึง “สังสารทุกข์” คือ อาการเวียนว่ายตายเกิดใน “สุข-ทุกข์” ไม่สิ้น แต่คนส่วนใหญ่ มักคิดว่าเป็นสุขมากกว่าทุกข์ เพราะความไม่รู้จริงในสังขาร [ตถตา] เลยหาข้อสรุปของชีวิตง่ายเกินไปด้วยความประมาทในชีวิต คือ มีความเห็นถือผิดว่า (๑) ชีวิตนี้เที่ยง (๒) ชีวิตนี้เป็นสุข (๓) ชีวิตนี้มีตัวตนจริง (๔) ชีวิตนี้คงงามนำภริมย์และนำเพิลิตเพิลินตามลำดับ ฉะนั้น ความเห็นผิดทั้ง ๔ อย่าง นี้ เกิดขึ้นได้ ก็เพราะมีความคิดคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ได้ใช้เหตุผลประกอบด้วยปัญญาที่เห็นธรรมตามเป็นจริง [ขัมมฉูติ] ความจริงตามกำหนดแห่งธรรมคา “กฎธรรมชาติ” ที่เกี่ยวพันถึงอริยสังขารอย่างแท้จริง ทุกคนก็เลยมุ่งหาจุดที่คิดว่าดีที่สุดของชีวิตแบบชาวโลก ว่าเป็นสิ่งที่สมบูรณ์แบบดีเยี่ยม นั่นคือ การหากินเพื่อพอกพูนกิเลสตัณหา ส่วนใหญ่ก็แสวงหาในทางเสื่อมทาง แสวงหาอย่างไม่ประเสริฐ [อนริยปริยสนา ข้อ ๑ ในปริยสนา ๒] ที่ไม่เจริญด้วยการเบียดเบียนผู้อื่น นั่นเอง ฉะนั้น คำว่า “กำไร” จึงหมายถึง มีสามารถกดขี่เอาเปรียบผู้อื่นได้มากเป็นพิเศษ ก็เท่ากับได้ทำวิปัสสนาความเดือดร้อนให้ทั้งตนและผู้อื่นพร้อมๆ กัน แล้วสะกอดจิตตนว่า ทำสิ่งที่ถูกต้องดีแล้ว คิดไม่ถึงถ่วงครอบคลุมผลวิบากแห่งกรรมที่จะเกิดขึ้นจริง “ชีวิตจึงวกเวียนอยู่ในสังสารทุกข์แห่งวัฏฏะในภวจักรตลอดไป” นอกจากนี้ ยังมงายและหลงไหลในสังขตธรรมเหล่านี้ อย่างเอาเป็นเอาตาย จนกลายเป็นอุปนิสัยสันดานที่ถาวรยั่งยืนไม่เป็นอื่น เสร็จแล้วก็คิดเอาเองว่า พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายเป็นผู้กำหนดชะตาลิขิตเขียนไว้ ว่าเป็นอย่างนี้เอง ทั้งที่มันไม่เป็นจริง เพราะกรรมทั้งหลายที่เกิดอุบัติขึ้น ตนเองทำร้ายตนเอง

ทั้งสิ้น แม้พระธรรมของพระพุทธเจ้า ยังสบบประมาทว่าไม่จริงเข้าไปอีกกระทงหนึ่ง กล่าวโดยย่อ เพราะคิดไม่ออกด้วยวิชาเท่านั้นเอง

ดังนั้น กล่าวโดยสรุปในอันดับสุดท้ายนี้ ความเห็นผิดโดยวิปริตนั้น ย่อมนำชีวิตของตนไปสู่ความหายนะในชีวิต แล้วมีนิสัยชอบหาข้อแก้ตัวมาปิดบังความผิดของตน มีความจงหองอวดดีในรณผู้พระคุณแก่ตน พอฉิบหายก็เหมาะว่าเป็นลิขิตสวรรค์กับนรกร่วมมือกัน ทั้งที่ความเป็นจริงนั้น สวรรค์กับนรกมันก็มาจากจิตวิญญาณของตนเอง ไม่ใช่มาจากผู้อื่นคนใดเลย นิสัยเห็นแก่ได้คิดว่าตนถูกต้องเสมอ เอาความเห็นตนเป็นใหญ่ว่าเป็นจริง [ปัญญาธรรม ๓: ตัณหา-ภิกขุ-มานะ] จึงได้โง่บริสุทธ์แก้ไขสันดานนี้ได้ยาก [อนุสัยกิเลส] จึงมีแต่ความทุกข์ไม่สิ้น-สังสารทุกข์ ดิ้นรนสร้างความเดือดร้อนไม่เลิกมาจากอกุศลจิตที่มีมูลเหตุมาจาก “ราคะ-โทสะ-โมหะ” เมื่อคิดชั่วทำชั่วเกิดความเดือดร้อน ก็หาคนรับกรรม คือ ลิขิตของสวรรค์กับนรกตามสันดานชั่วๆ ของตน ให้พิจารณาสภาพธรรมเรื่องนี้้อย่างละเอียดในการมโนสิการกรรมฐานอย่างจริงจัง อย่ามาทำหลอกเล่นๆ ให้เห็นธรรมด้วยปัญญาโดย “ธรรมฐิติญาณแห่งอทิปปัจจยตา-ปฏิจาสมุปบาท” ว่าความชวยในชีวิตนี้มันมาจาก “อวิชา-โมหะ-อโยนิโสมนสิการ” จริงๆ มันหมักหมมอยู่ในพื้นจิตตสันดานของตนเอง เอามันขึ้นมาทำความสะอาดด้วย “ศีล-สมาธิ-ปัญญา” เท่านั้น เพื่อให้บรรลุถึงอริยมรรค และสามารถตรัสรู้ถึง “อัสวัคขยญาณ-สัมโพธิญาณแห่งอริยสัจจ์ ๔” ให้ได้ รับรองไม่เสียหายเกิดอันพระอริยเจ้าทั้งหลายสรรเสริญ สำหรับ ชีวิตของเรา ก็เราเท่านั้นเป็นผู้เลือกทำ และก็ได้ ถ้าเราตั้งใจทำ ก็ทำมันให้จริงๆ ในทางกุศลกรรม อย่าให้พวกหมามาลิขิตชีวิตของตนเองเด็ดขาด ป้าแหงบ้านข้างวันแก่เป็นห่วงมาเรื่องนี้.

